nelser, der ved konventionens ikrafttrædelse eller senere havde fået karakter af artsbetegnelser i oprindelsesstaten, begrundet, idet de indgår i det sæt af undtagelser, som traktatens artikel 36 tillader af hensyn til beskyttelsen af den industrielle og kommercielle ejendomsret. Deres formål — som er at hindre, at producenterne i en medlemsstat anvender geografiske betegnelser fra en anden stat i Fællesskabet og således udnytter det renommé, der er forbundet med varerne fra de virksomheder i de regioner og områder, som betegnelserne henviser til — medvirker til at sikre redelige konkurrenceforhold.

I øvrigt strider de omtalte forbud ikke mod medlemsstaternes pligt til at respektere de sædvaner, som redeligt og traditionelt anvendes i de andre medlemsstater, da nævnte pligt kan ikke begunstige erhvervsdrivende etableret i en stat, som anvender betegnelser, der henviser til områder eller steder i en anden stat.

RETSMØDERAPPORT
i sag C-3/91 *

I — Den fransk-spanske konvention af 1973, hovedsagens faktiske omstændigheder og de præjudicielle spørgsmål

1. Den konvention mellem Den Franske Republik og den spanske stat (i dag Kongeriget Spanien) om beskyttelse af oprindelsesbetegnelser og herkomstangivelser samt betegnelser på visse varer, som blev underskrevet i Madrid den 27. juni 1973 (*Journal officiel de la République française* af 18.4.1975, s. 4011, herefter benævnt »den fransk-spanske konvention«) bestemmer i artikel 1: »Hver af de kontraherende stater forpligter sig til at træffe alle de nødvendige foranstaltninger for effektivt at sikre beskyttelse af naturprodukter og færdigvarer med oprindelse i den anden stats område mod illoyal konkurrence ... og effektivt at beskytte de betegnelser, som er opført i bilag A og B til denne konvention ...«

2. Ifølge konventionens artikel 3 »er de betegnelser, som er opført i bilag B ... i Den Franske Republik udelukkende forbeholdt spanske produkter eller varer og må kun anvendes i overensstemmelse med spansk lovgivning ...«.

3. Konventionens artikel 5, stk. 1, fastsætter forbud mod at anvende de i bilag A og B opførte betegnelser i strid med bestemmel-

* Processprog: fransk.

serne i konventionen, og ifølge artikel 5, stk. 2, gælder dette forbud selv i tilfælde af, at de betegnelser, som er opført i bilagene til konventionen »... anvendes enten i oversættelse eller med angivelse af den rigtige herkomst eller i forbindelse med tilføjelser som 'fremstillet som' eller 'af typen'.«

4. Blandt de beskyttede spanske betegnelser, som er opført i bilag B til konventionen, er »turrón de Alicante« og »turrón de Jijona«.

5. Selskabet LOR og selskabet Confiserie du Tech fremstiller og sælger i Perpignan forskellige konditorvarer. Førstnævnte fremstiller bl.a. »touron Alicante« og »touron Jijona«. Sidstnævnte fremstiller bl.a. »touron type Alicante« og »touron type Jijona«.

6. Asociación de Empresas Exportadoras de Turrones de Jijona (herefter benævnt »Exportur«), som blev grundlagt i 1975 i Alicante, og hvis formål er »udelukkende at udvikle og fremme udførslen af alle typer turrón-kager og konditorvarer ...«, forsøgte under påberåbelse af den fransk-spanske konvention af 1973 ved fogedretten uden held at få nedlagt forbud mod, at de to virksomheder anvender disse betegnelser.

7. Senere anlagde Exportur sag ved Tribunal de commerce de Perpignan, som frifandt sagsøgte for alle Exportur's påstande. Den 3. august 1989 ankede Exportur dommen.

8. Cour d'appel de Montpellier, som dommen blev anket til, har indledningsvis udtalt, at de af selskabet LOR og selskabet Confiserie du Tech anvendte betegnelser, nemlig »touron Alicante«, »touron Jijona«, »touron type Alicante« og »touron type Jijona«, faldt ind under bestemmelserne i den fransk-spanske konvention af 1973.

9. Efter undertegnelsen af den fransk-spanske konvention af 1973 tiltrådte Spanien De Europæiske Fællesskaber. Det følger heraf, jf. forelæggelsen, at fællesskabsretten i den foreliggende sag har forrang for de nationale retsforskrifter. Bestemmelserne i EØF-traktatens artikel 234 kan ikke påberåbes af franske fysiske eller juridiske personer, da den fransk-spanske konvention blev undertegnet efter Frankrigs underskrivelse af EØF-traktaten. Artikel 234 kan heller ikke påberåbes af spanske fysiske eller juridiske personer, idet Spanien ved tiltrædelsen af traktaten har accepteret dennes bestemmelser og herved, i relation til medlemsstaterne, har frafaldet ældre bestemmelser, som strider mod traktaten. Spørgsmålet er således — fortsætter Cour d'appel de Montpellier i sin udtalelse — om den fransk-spanske konvention af 1973 er forenelig med fællesskabsretten.

10. Da bestemmelserne i den fransk-spanske konvention finder ensartet anvendelse på de to landes statsborgere og ikke omfatter nogen regel om en bestemt nationalitet, udtrykker den forelæggende ret tvivl om, hvorvidt disse bestemmelser kan betragtes som foranstaltninger med tilsvarende virkning ifølge EØF-traktatens artikel 30. Såfremt det i øvrigt antages, at bestemmelserne kan betragtes som foranstaltninger med tilsvarende virkning, opstår spørgsmålet, om de i så fald ikke er omfattet af undtagelsesbestemmelsen i EØF-traktatens artikel 36, der tillader »forbud eller restriktioner ... som er

begrundet i hensynet til ... beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret«.

11. Ved dom af 6. november 1990 har Cour d'appel de Montpellier udsat sagen og forelagt De Europæiske Fællesskabers Domstol følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 30 og 34 i EØF-traktaten fortolkes således, at de er til hinder for de foranstaltninger til beskyttelse af de oprindelses- eller herkomstbetegnelser, som er fastsat i den fransk-spanske konvention af 27. juni 1973, navnlig betegnelserne Alicante eller Jijona for touron-kager?

2) Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, skal traktatens artikel 36 da fortolkes således, at den tillader beskyttelsen af disse betegnelser?«

12. Forelæggelsesdommen blev registreret på Domstolens Justitskontor den 8. januar 1991.

II — Skriftlig forhandling

13. I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen blev der den 15. april 1991 afgivet skriftlige indlæg af indstævnte i hovedsagen, selskabet LOR og selskabet Confiserie du Tech, ved advokat F. Greffe, Paris, den 26. april 1991 af den spanske regering ved A. Navarro González og G. Calvo Díaz, som befuldmægtigede, den 26. april 1991 af Det Forenede Kongerige ved J.E. Collins og E. Sharpston, som befuldmægtigede, den 30. april 1991 af den tyske regering ved J. Karl og A. von Mühlendahl, som befuldmægtigede, samt den 19. april 1991 af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent R. Wainwright, som befuldmægtiget.

14. På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

III — Skriftlige indlæg for Domstolen

Skriftligt indlæg indgivet af indstævnte i hovedsagen

15. Selskabet LOR og selskabet Confiserie du Tech i Frankrig har indledningsvis anført, at de i mange år blandt deres Rousillon-specialiteter har fremstillet og solgt touron-kager under betegnelserne »touron Jijona« og »touron Alicante«.

16. De gør herefter gældende, at det af Domstolens praksis vedrørende anvendelse af de undtagelser, som er fastsat i traktatens artikel 36, fremgår, at beskyttelsen af industriel og kommerciel ejendomsret kun kan begrunde en begrænsning af den frie handel i Fællesskabet på strenge betingelser, som både gælder for beskyttelse af oprindelsesbetegnelser og herkomstangivelser.

17. For så vidt angår de sidstnævntes beskyttelse har Domstolen udformet to regler:

a) En oprindelsesbetegnelse kræver, at de produkter, som den betegner, faktisk besidder egenskaber og kvaliteter, der skyldes deres geografiske oprindelse.

b) Tredjemands vedvarende og lovlige anvendelse af oprindelsesbetegnelser bør tillige nyde beskyttelse.

18. For så vidt angår den førstnævnte regel henviser indstævnte i hovedsagen til Domstolens dom af 20. februar 1975 (sag 12/74, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 181), hvori Domstolen udtalte, at benævnelserne »Sekt« og »Weinbrand«, som henholdsvis betegnede mousserende vine og spiritus fremstillet på destillerede vine, hverken kunne kaldes oprindelsesbetegnelser eller herkomstangivelser. Dette støttedes på følgende betragtninger, nemlig

— at de anvendte vindruers »oprindelsesområde« »ikke kendetegnes ved ensartede naturgivne faktorer, som afgrænser det i forhold til naboområderne«, og

— at den benyttede fremstillingsmetode for sådanne produkter kan bidrage til at kendetegne dem, men »den er ikke i sig selv og uafhængigt af den benyttede vindrues kvalitet afgørende for bestemmelsen af herkomsten«.

19. Det kan af ovennævnte dom som almindelig regel desuden udledes, at et produkts geografiske oprindelse skal give dette særlige egenskaber og kendetegn, som kan tjene til at individualisere produktet.

20. De betingelser, som fremgår af ovennævnte dom, er ikke opfyldt i dette tilfælde.

21. Indstævnte i hovedsagen anfører i den henseende for det første, at reglerne vedrørende fremstilling og salg af »turrones og mazapanes« i Spanien først blev fastsat ved kongelig anordning nr. 1787 af 14. maj 1982, som ændret ved kongelig anordning nr. 1167 af 21. september 1990, hvilket betyder, at disse produkter indtil dette tidspunkt end ikke i Spanien var genstand for nogen lovbestemt regel vedrørende fremstilling og salg.

22. I øvrigt blev »turrón de Jijona« først for nylig omfattet af ordningen vedrørende beskyttelse af oprindelsesbetegnelser ved regulativ godkendt af det selvstyrende område Valencia. Denne oprindelsesbetegnelse er ikke endnu anerkendt i hele Spanien, mens »turrón de Alicante« ikke ses at være anerkendt som oprindelsesbetegnelse af de spanske myndigheder. Hertil kommer, at turrones de Jijona fremstilles i Alicante og omvendt, hvilket ikke altid sker efter faste regler for så vidt angår forholdet mellem bestanddelene.

23. De to franske selskaber gør gældende, at de særlige egenskaber ved turrones de Jijona og turrones de Alicante således ikke kan for-

bindes med det sted, hvor de fremstilles, og at disse produkter kun er turrón-kager fremstillet ifølge bestemte metoder, som ikke nødvendigvis er forbundet med et bestemt geografisk område. Betegnelserne »touron Jijona« og »touron Alicante« angiver *turrón-typer* i den forstand, at den første slags indeholder hakkede mandler og har en blød konsistens, medens den anden slags touron er en sprød kage med hele mandler.

24. I øvrigt tyder intet på, at der ved fremstillingen af de pågældende produkter anvendes bestanddele som honning eller mandler, som stammer fra Alicante- eller Jijona-området. De omtvistede betegnelser er derfor ikke oprindelsesbetegnelser, eftersom de produkter, de betegner, ikke besidder egenskaber og kendetegn, der skyldes deres geografiske oprindelse. De er heller ikke herkomstangivelser, for der kan kun være tale om en herkomstangivelse, når et produkts geografiske oprindelse giver dette særlige egenskaber og kendetegn, der kan tjene til at individualisere produktet.

25. Det følger heraf, at de omtvistede betegnelser er *artsbetegnelser*, hvis anvendelse ikke kan forbydes, da man ellers risikerer at træffe en foranstaltning med tilsvarende virkning (dom af 9.12.1981, sag 193/80, Kommissionen mod Italien, Sml. s. 3019, og af 26.11.1985, sag 182/84, Miro, Sml. s. 3731). De omhandlede betegnelser er i det omfang, hvori de betegner visse turrón-typer og er artsbetegnelser, derudover nødvendige for at identificere de pågældende produkter over for kunderne. At lade dem være forbeholdt spanske producenter alene er derfor ulovligt.

26. For så vidt angår beskyttelsen af produkter mod illoyal konkurrence og forbrugerbeskyttelsen gør indstævnte i hovedsagen gældende, at de for at undgå enhver forveksling vedrørende de omhandlede produkters oprindelse anvender betegnelserne »touron Alicante«, »touron Jijona«, »touron type Alicante« og »touron type Jijona«, og ikke »touron *de* Alicante« og »touron *de* Jijona«. Der tages således hensyn til både produkt- og forbrugerbeskyttelsen, da der ingen betydningsfuld forskel er for så vidt angår sammensætning og kvalitet mellem de omhandlede produkter og de produkter, som fremstilles i Alicante eller Jijona (dom af 14.7.1988, sag 298/87, Smanor, Sml. s. 4489).

27. For så vidt angår reglen om, at tredjemands vedvarende og redelige anvendelse af betegnelser bør nyde beskyttelse, henviser indstævnte i hovedsagen til Domstolens dom af 13. marts 1984 (sag 16/83, Prantl, Sml. s. 1301), hvori Domstolen angående præsentation af vine udtalte, at forbrugerbeskyttelse og redelighed i handelen inden for et fælles marked bør sikres ved gensidig respekt for de sædvaner, som redeligt og traditionelt anvendes i de forskellige medlemsstater.

28. Indstævnte i hovedsagen gør i denne henseende gældende, at fremstillingen af tourons i Frankrig har eksisteret i århundreder i Roussillon-området, og at de selv har anvendt de omhandlede betegnelser i mange år, også før ikrafttrædelsen af den fransk-spanske konvention.

29. For så vidt angår den fransk-spanske konvention hævder selskabet LOR og selskabet Confiserie du Tech, at konventionen

kan have følger, som er uforenelige med princippet om fællesmarkedets enhed i det omfang, hvori et produkt, som redeligt og traditionelt fremstilles og sælges under en af de omtvistede betegnelser i en tredje medlemsstat, ikke kan sælges i Frankrig eller Spanien. I øvrigt indeholder bestemmelserne i konventionen et forbud mod at anvende de omhandlede betegnelser for produkter fremstillet i Frankrig, men bestemt til udførsel til andre medlemsstater.

30. LOR og Confiserie du Tech hævder endelig, at den fransk-spanske konvention af 1973 ikke kan gøres gældende, da EØF-traktatens artikel 234 kun omfatter konventioner mellem en medlemsstat og et tredjeland. Fællesskabets medlemsstater kan derimod ikke handle i strid med bestemmelserne i fællesskabsretten, hvilket også gælder i tilfælde af, at en konvention er indgået før den pågældende stats tiltrædelse af EØF-traktaten (dom af 11.3.1986, sag 121/85, Conegate, Sml. s. 1007, og af 14.10.1980, sag 812/79, Burgoa, Sml. s. 2787).

31. Indstævnte i hovedsagen bemærker til slut, at formuleringen af de præjudicielle spørgsmål ikke ses at lægge op til et hensigtsmæssigt svar i det omfang, det grundlæggende spørgsmål i virkeligheden handler om de betingelser, som produkter skal opfylde for at kunne nyde beskyttelse gennem anvendelse af oprindelsesbetegnelser.

32. Indstævnte i hovedsagen foreslår således Domstolen at besvare de præjudicielle spørgsmål som følger:

»1) Anerkendelsen af en betegnelse som oprindelsesbetegnelse eller herkomstangivelse er undergivet følgende betingelser:

— Afgrænsning af et geografisk område kendetegnet ved særlige egenskaber for så vidt angår jordbund, klima, flora ... som bidrager til at give det omhandlede produkt en særlig identitet og særlige egenskaber.

— De vigtigste råvarer anvendt til fremstillingen af produktet skal nødvendigvis stamme fra det pågældende geografiske område.

— En bestemt fremstillingsmetode er ikke tilstrækkelig til at skabe en oprindelsesbetegnelse.

2) En århundredgammel, lovlig og redelig fremstilling af produkter svarende til produkter, som er beskyttet ved en oprindelsesbetegnelse i en anden medlemsstat, kan ikke berøres af en oprindelsesbetegnelse, som er af langt senere dato.«

Skriftligt indlæg indgivet af den spanske regering

33. Den spanske regering har gjort gældende, at hovedformålet med de frie varebevægelser, sådan som det er udtrykt i EØF-traktatens artikel 30, ikke medfører, at der ikke kan gøres undtagelser fra dette princip, hvilket traktatens artikel 36 er udtryk for. Sådanne undtagelser bør imidlertid kun gøres i særtilfælde, og traktatens artikel 36 bør fortolkes strengt (dom af 9.6.1982, sag

95/81, Kommissionen mod Italien, Sml. s. 2187).

34. En sådan undtagelse er foranstaltninger til beskyttelse af de rettigheder og interesser, som er sikret ved reglerne om industriel og kommerciel ejendomsret. Ifølge Domstolens praksis er de restriktioner for de frie varebevægelser, som en sådan beskyttelse medfører, kun forenelige med traktaten i det omfang, de er begrundet ved beskyttelse af rettigheder, som udgør den nævnte ejendomsrets særlige genstand. Dette betyder, at selv om traktaten ikke berører eksistensen af rettigheder, som anerkendes af en medlemsstats lovgivning på området for industriel og kommerciel ejendomsret, kan udøvelsen af disse rettigheder dog alligevel efter omstændighederne være begrænset af traktatens regler.

35. Den spanske regering nævner Domstolens dom af 22. juni 1976 (sag 119/75, Terrapin, Sml. s. 1039) for at udlede, at det er foreneligt med bestemmelserne om de frie varebevægelser, at en virksomhed i en medlemsstat under påberåbelse af en varemærkeret eller af retten til et handelsnavn beskyttet af denne medlemsstats lovgivning rejser indsigelse mod indførsel af produkter fremstillet af en virksomhed i en anden medlemsstat, når produkterne i medfør af denne medlemsstats lovgivning har en betegnelse, som er egnet til forveksling med den første virksomheds mærke eller handelsnavn, under forudsætning af, at der mellem de to virksomheder ikke findes nogen konkurrencebegrænsende aftale eller noget afhængighedsforhold.

36. Disse principper kan anvendes i det foreliggende tilfælde. Betegnelserne Alicante og Jijona er faktisk fællesmærker, og de er i medfør af både bestemmelserne i den fransk-spanske konvention af 1973 og tidligere spanske regler oprindelsesbetegnelser, som i kraft af beskyttelsen af industriel og kommerciel ejendomsret tillader undtagelsen fra princippet om de frie varebevægelser.

37. Domstolen udtalte i dom af 20. februar 1975 (sag 12/74, Kommissionen mod Tyskland, jf. ovenfor), at oprindelsesbetegnelser og herkomstangivelser for at kunne være beskyttet skal betegne et produkt med oprindelse i et bestemt geografisk område og sikre beskyttelsen af de pågældende producenter samt af forbrugerne. Traktaten er således ikke til hinder for, at hver medlemsstat kan udstede love om herkomstangivelser, men forbyder medlemsstaterne at indføre nye, vilkårlige og ubegrundede foranstaltninger.

38. Den spanske regering bemærker endvidere, at hindringer for de frie varebevægelser, som skyldes forskelle i de nationale regler, ifølge Domstolens praksis og i mangel af fællesskabsregler tilsvarende bør accepteres, såfremt de nationale regler, når de anvendes uden forskel på både indenlandske og indførte varer, er begrundede som nødvendige for at opfylde krav i forbindelse med bl.a. forbrugerbeskyttelsen og redeligheden i handelsforhold, hvilken redelighed viser sig i den gensidige respekt for de sædvaner, der redeligt og traditionelt følges i medlemsstaterne (dom af 26.11.1985, sag 182/84, Miro, og af 13.3.1984, sag 16/83, Prantl, jf. ovenfor).

39. Den spanske regering henviser til begrebet foranstaltninger med tilsvarende virkning, hvilket begreb er uddybet i Rådets direktiv 70/50/EØF af 22. december 1969 (EFT 1970 I, s. 10) og fortolket i Domstolens praksis, og udleder heraf, at bestemmelserne i den fransk-spanske konvention af 1973 på ingen måde strider mod det i traktatens artikel 30 fastsatte princip under hensyntagen til undtagelsesbestemmelsen i traktatens artikel 36.

40. Med henblik på besvarelse af spørgsmålet om, hvilke regler der skal anvendes i dette tilfælde, nemlig om det er reglerne i den fransk-spanske konvention af 1973 eller fællesskabsreglerne, bemærker den spanske regering for det første, at den fransk-spanske konvention ifølge traktatens artikel 234 kun kan påberåbes i det omfang, dens bestemmelser ikke strider mod fællesskabsretten.

41. Målene i den omhandlede konvention findes imidlertid også i Rådets direktiv 79/112/EØF af 18. december 1978 om mærkning af og præsentationsmåder for levnedsmidler bestemt til den endelige forbruger samt om reklame for sådanne levnedsmidler (EFT 1979 L 33, s. 1), i det omfang, direktivets artikel 15, stk. 2, fastsætter, at forbuddet mod at anvende ikke-harmoniserede nationale regler ikke finder anvendelse på de nationale regler, som er begrundet i hensyn til beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret. Den fransk-spanske konvention af 1973 hører således fuldstændig ind under denne artikels anvendelsesområde og kan påberåbes inden for de af fællesskabsretten fastlagte rammer.

42. Dette bekræftes i det forslag til Rådets forordning, som blev fremsat af Kommissionen den 21. december 1990, og som vedrører beskyttelse af geografiske angivelser og oprindelsesbetegnelser ved landbrugs- og fødevarer (EFT 1991 C 30, s. 9). I Rådets forslag er i tredje og syvende betragtning formuleret princippet om overholdelse af fødevarers kvalitet og nødvendigheden af at vedtage en fællesskabsregel, som kan gøre det muligt i stigende omfang at anvende geografiske angivelser og oprindelsesbetegnelser.

43. Reglerne i det omhandlede forslag til forordning beskytter fuldstændig betegnelserne »Alicante« og »Jijona« (artikel 3 og 18). De omtvistede betegnelser er således beskyttet som sådanne. Det er ikke tilstrækkeligt at fjerne den franske præposition »de« i deres anvendelse, således som hævdet af sagsøgte i hovedsagen.

44. Afslutningsvis bemærker den spanske regering, at beskyttelsen af redelig konkurrence og forbrugerbeskyttelsen såvel som beskyttelsen af industriel ejendomsret kræver anvendelse af den fransk-spanske konvention af 1973, som er forenelig med fællesskabsrettens bestemmelser.

45. Den spanske regering foreslår således Domstolen at besvare de præjudicielle spørgsmål således, at EØF-traktatens artikel 30 og 34 ikke må fortolkes således, at de er til hinder for de foranstaltninger til beskyttelse af oprindelses- og herkomstbetegnelser, der er fastsat i den fransk-spanske konvention af 27. juni 1973, navnlig betegnelserne »Alicante« eller »Jijona« for touron-kagerne, og at traktatens artikel 36 i tilfælde af, at Domstolen finder at burde besvare det første spørgsmål bekræftende, tillader beskyttelse af disse betegnelser.

Skriftligt indlæg indgivet af Det Forenede Kongerige

46. Det Forenede Kongerige har indledningsvis bemærket, at den fransk-spanske konvention af 1973 er formuleret på en sådan måde, at den ligeledes finder anvendelse på salg under de omhandlede betegnelser af produkter, som er lovligt fremstillet i andre medlemsstater end parterne i konventionen, og som er udført til Frankrig.

47. For så vidt angår de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag bemærker Det Forenede Kongerige, at det fremgår af forelæggelseskendelsen, at betegnelserne »turrón de Alicante« og »turrón de Jijona« hentyder til bestemte opskrifter på konditorvarer, hvis hovedbestanddele, nemlig honning og mandler, stammer fra forskellige regioner, endog fra forskellige lande. Dette er gjort gældende af selskabet Confiserie du Tech for de nationale domstole i Frankrig uden at blive bestridt af Exportur. Etiketterne på de omhandlede produkter viser derudover, at disse er fremstillet i Frankrig og ikke i Spanien.

48. Det Forenede Kongerige er i øvrigt af den opfattelse, at Rådets ovenfor nævnte forslag til forordning om beskyttelse af geografiske angivelser og oprindelsesbetegnelser fremhæver, at det med hensyn til de frie varebevægelser er lidet ønskeligt, at der indgås et utal af bilaterale aftaler af forskelligt omfang, som både kan omhandle artsbetegnelser og ægte oprindelsesbetegnelser.

49. For at kunne besvare de af den forelæggende ret rejste spørgsmål er det først og fremmest nødvendigt at undersøge, om de omtvistede betegnelser faktisk er geografiske herkomstangivelser, eller om de, uanset hvordan situationen var i begyndelsen, nu er artsbetegnelser.

50. Det Forenede Kongerige bemærker herom, at det ikke er usædvanligt, at fødevarer, som nyder stor anseelse, og som fremstilles i en medlemsstat, efterlignes i andre medlemsstater. Når en passende mærkning sikrer skelnen mellem »efterligningerne« og de originale produkter, hvis opskrift er anvendt til fremstilling af de første, er der ingen risiko for at vildlede forbrugerne, hvis valg da bliver så meget desto større. Den oprindelige betegnelse er således blevet en artsbetegnelse (dom af 22.9.1988, sag 286/86, Deserbais, Sml. 4907, præmis 12).

51. Da det er nødvendigt at fastlægge en definition i denne henseende, kan det ifølge Det Forenede Kongerige anføres, at en *ægte geografisk oprindelsesbetegnelse* udelukkende omhandler produkter med særlige egenskaber, der er forbundet med oprindelsesstedets særlige kendetegn, mens en *artsbetegnelse* er en betegnelse, som, selv om den angiver det sted, hvor en fødevare oprindeligt er fremstillet, er blevet fællesbetegnelse for en fremstillingsmetode, en type eller en særlig stil, som kendetegner fødevaren, uafhængigt af det sted, hvor den fremstilles. Denne definition følger Domstolens ovennævnte dom af 20. februar 1975 (sag 12/74).

52. På grundlag af disse betragtninger fremgår det af forelæggelseskendelsen, at de

omtvistede betegnelser har tabt deres tilknytning til de oprindelsessteder, de angiver, og at de således er blevet artsbetegnelser.

53. For så vidt angår anvendelsen af traktatens artikel 30 gør Det Forenede Kongerige gældende, at enhver foranstaltning, som direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt kan hindre samhandelen i Fællesskabet, ifølge Domstolens praksis er en foranstaltning med tilsvarende virkning (dom af 11.7.1974, sag 8/74, Dassonville, Sml. s. 837). I medfør af artikel 2, stk. 3, i Rådets direktiv 70/50/EØF, jf. ovenfor, er de foranstaltninger, hvorved betegnelser, som hverken er oprindelsesbetegnelser eller herkomstangivelser, udelukkende er forbeholdt de nationale produkter, ligeledes foranstaltninger med tilsvarende virkning.

54. Disse kriterier kan med de fornødne lempelser anvendes på en bilateral aftale som her omhandlet. Aftalen udgør en foranstaltning med tilsvarende virkning i det omfang, den er til hinder for anvendelsen i Frankrig af de omhandlede betegnelser på produkter, som udelukkende fremstilles i Spanien, selv om de ingredienser, der anvendes til fremstilling af disse produkter, kun sjældent stammer fra det omhandlede geografiske område, og selv om de anvendte etiketter indeholder hensigtsmæssige oplysninger til forbrugerne.

55. For så vidt angår anvendelsen i den foreliggende sag af EØF-traktatens artikel 36 hævder Det Forenede Kongerige, at intet tyder på, at de spanske producenter af de omhandlede produkter er indehavere af industriel, kommerciel eller intellektuel ejendomsret i form af patent eller varemærke. Da de omhandlede betegnelser er blevet artsbetegnelser, opfylder de i øvrigt ikke de nødvendige betingelser for en undtagelse til fordel for oprindelsesbetegnelser eller herkomstangivelser. De forbud, som fremgår af den fransk-spanske konvention af 1973, er således ikke begrundede i medfør af EØF-traktatens artikel 36.

56. For at kunne besvare spørgsmålet, om de omhandlede forbud kan begrundes ved »krav« forbundet med redelighed i handelsforhold eller forbrugerbeskyttelsen, sådan som disse krav er udformet i Domstolens praksis (dom af 20.2.1979, sag 120/78, Rewe-Zentral, Sml. s. 649), er Det Forenede Kongerige af den opfattelse, at det er nødvendigt at undersøge arten af de omhandlede produkter og den foranstaltning, der er truffet med henblik på deres beskyttelse.

57. Det Forenede Kongerige bemærker herved, at medlemsstaterne ifølge Domstolens faste praksis ikke har ret til at begrænse anvendelsen af en artsbetegnelse til et enkelt nationalt produkt til skade for andre produkter, som er lovligt fremstillet i andre medlemsstater (dom af 20.2.1975, sag 12/74, Kommissionen mod Tyskland, af 9.12.1981, sag 193/80, Kommissionen mod Italien, af 26.11.1985, sag 182/84, Miro, jf. ovenfor, af 12.3.1987, sag 178/84, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 1227, og af 22.9.1988, sag 286/86, Deserbais, jf. ovenfor). Forbuddet mod at anvende de omhandlede betegnelser er i denne henseende således ikke begrundet.

58. Fuldstændigt forbud mod at anvende de omhandlede betegnelser på andre produkter end dem, der fremstilles i Spanien, opfylder i

øvrigt ikke proportionalitetskravet. En hensigtsmæssig mærkning giver faktisk forbrugerne mulighed for at vælge mellem et originalt produkt, som måske er dyrere, og efterligningen (dom af 14.7.1988, sag 90/86, Zoni, Sml. s. 4285).

59. Rådets ovenfor nævnte direktiv 79/112 sikrer i øvrigt allerede en tilfredsstillende beskyttelse af producenter og forbrugere. En yderligere og fuldstændig beskyttelse ved den fransk-spanske konvention af 1973 er således overdreven i forhold til målet, så meget desto mere som selve anvendelsen af betegnelser som »fremstillet som«, »af typen« mv. er udelukket.

60. For så vidt angår anvendelsen af traktatens artikel 34 hævder Det Forenede Kongerige til slut, at den fransk-spanske konvention ikke kun finder anvendelse på udførsel og ikke kan betragtes som en national foranstaltning, hvis mål eller følger er særligt at begrænse udførsel med henblik på at sikre den indenlandske produktion særlige fordele (dom at 8.11.1979, sag 15/79, Groenveld, Sml. s. 3409). Traktatens artikel 34 kan således ikke anvendes i dette tilfælde.

61. Det Forenede Kongerige foreslår derfor Domstolen at svare, at traktatens artikel 30 skal fortolkes således, at den afskærer en medlemsstat fra at anvende en bilateral aftale, hvorved brug af en geografisk betegnelse, som er blevet en artsbetegnelse, skal være forbeholdt produkter fremstillet i den medlemsstat, hvorfra den geografiske betegnelse stammer, og at dette forbud hverken kan begrundes i medfør af undtagelsesbestemmelsen i EØF-traktatens artikel 36 eller, med forbehold af en tilfredsstillende mærkning, ved »krav« forbundet med redelighed i handelsforhold og/eller med forbrugerbeskyttelsen.

Skriftligt indlæg indgivet af Forbundsrepublikken Tysklands regering

62. Forbundsrepublikken Tysklands regering har indledningsvis bemærket, at denne sag er af stor betydning, da det er første gang, Domstolen skal udtale sig om foreneligheden med traktaten, i særdeleshed med bestemmelserne om de frie varebevægelser, af bilaterale aftaler, der er indgået mellem medlemsstater, og som vedrører beskyttelse af herkomstangivelser og oprindelsesbetegnelser. Forbundsrepublikken Tyskland har selv indgået tilsvarende aftaler med Frankrig i 1960, med Italien i 1963, med Grækenland i 1964 og med Spanien i 1970. Ifølge sidstnævnte aftale er det netop forbudt at anvende betegnelserne turrón Alicante og turrón Jijona i Tyskland. Flere andre medlemsstater har i øvrigt indbyrdes eller med tredjelande indgået lignende aftaler.

63. Den tyske regering gør gældende, at beskyttelse af de omhandlede produkters geografiske betegnelser, så længe der som i dette tilfælde ikke findes fællesskabsregler på dette område, henhører under medlemsstaternes kompetence, det være sig via deres nationale lovgivning eller som her via aftaler indgået med andre medlemsstater. Der findes

imidlertid på dette område nogle rammeregler på fællesskabsplan bestående af Rådets direktiv 79/112, jf. ovenfor, og Rådets direktiv 84/450/EØF af 10. september 1984 om vildledende reklame. Den fransk-spanske konvention er forenelig med bestemmelserne i disse direktiver.

64. Det første spørgsmål er, om den omhandlede konvention strider mod traktatens artikel 30 i det omfang, handelen over landegrænser ikke er berørt.

65. Den omhandlede konvention er i samklang med traktatens almindelige bestemmelser. Ifølge Domstolens praksis henhører en foranstaltning faktisk ikke under forbuddet i traktatens artikel 30, når den uden forskel anvendes på indenlandske produkter og på indførte produkter. En sådan foranstaltning er begrundet ved forbrugerbeskyttelsen og redeligheden i handelsforhold. Disse betingelser er opfyldt her.

66. Forbuddet mod at anvende de omtvistede betegnelser på varer med anden oprindelse gælder uden forskel på indenlandske og udenlandske varer. Af selve de omhandlede betegnelser fremgår i øvrigt, at det drejer sig om oprindelsesbetegnelser eller herkomstangivelser i overensstemmelse med de kriterier, som blev opstillet af Domstolen i dom af 20. februar 1975 (sag 12/74, Kommissionen mod Tyskland, jf. ovenfor). Foranstaltninger til beskyttelse af disse betegnelser er ifølge Domstolens praksis således begrundet ved forbrugerbeskyttelsen og redeligheden i handelsforhold.

67. For så vidt angår den ved ovennævnte dom afgjorte sag er det den tyske regerings opfattelse, at det i betragtning af fællesskabsrettens nuværende stade ikke er muligt at generalisere de i dommen anførte betragtninger ud over dette tilfælde, og at det, selv om det drejer sig om »enkle« geografiske betegnelser, hvor der ikke er nogen direkte forbindelse mellem den geografiske oprindelse og de pågældende produkters egenskaber eller særlige kendetegn, er betegnelser, som bør nyde beskyttelse.

68. Den tyske regering mener i almindelighed, at tredjemand, som ikke bor på stedet, ikke kan have nogen begrundet interesse i at anvende en geografisk betegnelse, der ikke er en artsbetegnelse eller en fantasibetegnelse. Det modsatte medfører snarere, at forbrugerne vildledes, og skaber uredelig konkurrence til skade for beboerne af det pågældende sted (jf. dom af 13.3.1984, sag 16/83, Prantl, jf. ovenfor). Da de omhandlede betegnelser i det foreliggende tilfælde først blev anvendt af indstævnte i hovedsagen efter ikrafttrædelsen af den fransk-spanske konvention af 1973, hører denne sag ikke ind under de undtagelser fra beskyttelsen af indirekte oprindelsesbetegnelser, som er omhandlet i den ovenfor nævnte dom.

69. Disse betragtninger gælder ligeledes for så vidt angår forbuddet mod at anvende de omhandlede betegnelser i forbindelse med tilføjelser som »fremstillet som«, »af typen« mv., for deres anvendelse sammen med sådanne skelnende betegnelser kunne vildlede køberne. Et forbud mod at anvende sådanne skelnende tilføjelser er ligeledes omhandlet i ovennævnte forslag til Rådets forordning af 21. december 1990.

70. På grundlag af disse betragtninger hævder den tyske regering, at den omstændighed, at de omhandlede betegnelser ganske forbeholdes spanske producenter, ikke er en foranstaltning med tilsvarende virkning, som er forbudt ifølge traktaten.

71. I betragtning af den tyske regerings stillingtagen til det første præjudicielle spørgsmål, vil den tyske regering, for så vidt angår det andet præjudicielle spørgsmål, som subsidiært er rejst af den forelæggende ret, blot bemærke, at beskyttelse af herkomstangivelser og oprindelsesbetegnelser henhører under beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret i medfør af traktatens artikel 36, og at foranstaltninger forbundet med denne beskyttelse under alle omstændigheder er begrundet i medfør af denne bestemmelse.

Skriftligt indlæg indgivet af Kommissionen

72. Kommissionen har indledningsvis udtrykt sin enighed i Cour d'appel de Montpellier's udtalelse om, at bestemmelserne i den fransk-spanske konvention af 1973 ikke kan gå forud for modstående bestemmelser i EØF-traktaten. I overensstemmelse med Domstolens praksis (dom af 11.3.1986, sag 121/85, Conegate, jf. ovenfor) omhandler traktatens artikel 234 faktisk kun rettigheder og forpligtelser, som følger af aftaler mellem medlemsstater og tredjelande indgået før traktaten. Aftaler indgået mellem medlemsstater kan således ikke påberåbes som begrundelse for forbud i samhandelen i Fællesskabet.

73. Kommissionen bemærker endvidere, at det i den af den forelæggende ret undersøgte situation hverken drejer sig om aktuel eller potentiel indførsel. En fortolkning af traktatens artikel 30 kan således ikke umiddelbart give den nationale retsinstans nogen elementer for løsningen af den foreliggende sag.

74. Reglerne i den omhandlede konvention kan dog umiddelbart have indflydelse på samhandelen, da de også finder anvendelse på et produkt, er fremstilles i en anden medlemsstat og markedsføres i Frankrig. Det kan herefter være nyttigt og i overensstemmelse med Domstolens praksis at undersøge foreneligheden af foranstaltningerne til beskyttelse af de omhandlede betegnelser med traktatens artikel 30 (dom af 14.7.1988, sag 298/87, Smanor, jf. ovenfor).

75. Idet Kommissionen henviser til den af Domstolen i dom af 11. juli 1974 (sag 8/74, Dassonville, jf. ovenfor) formulerede definition, gør den gældende, at regler, som forbyder anvendelsen af en særlig salgsbetegnelse på bestemte produkter, medfører en hindring for indførslen, når de gælder for importerede varer. Dette er blevet fastslået af Domstolen adskillige gange i forbindelse med betegnelser som sekt, weinbrand, eddike, ejdammerost, øl, yoghurt, pasta mv.

76. Da beskyttelse af de omhandlede betegnelser anvendes ensartet på indenlandske og på indførte produkter, kan den trods sin hindrende virkning ikke stride mod traktatens artikel 30, såfremt den er begrundet med

tvingende hensyn, som ifølge Domstolens praksis er forbundet med forbrugerbeskyttelsen og redelig konkurrence såvel som med beskyttelsen af kommerciel ejendomsret, der ifølge Kommissionen omfatter de to førstnævnte.

77. For så vidt angår beskyttelsen af oprindelsesbetegnelser og herkomstangivelser henviser Kommissionen til Domstolens ovennævnte dom i sag 12/74 såvel som til ovennævnte forslag til rådsforordning.

78. Dette forslag omhandler indførelse af et fællesskabssystem til beskyttelse af landbrugsprodukter og fødevarer, som har en beskyttet geografisk betegnelse (navnet på en region, et sted eller undtagelsesvis et land) eller en beskyttet oprindelsesbetegnelse, når det pågældende produkts kvalitet, kendetegn eller renommé hovedsagelig eller udelukkende skyldes geografiske omgivelser omfattende naturgivne og menneskelige faktorer.

79. Kommissionen er således af den opfattelse, at forbuddet mod at anvende de omhandlede betegnelser kun kan være begrundet, såfremt de touron-kager, der fremstilles i de omhandlede områder, har egenskaber eller nyder et renommé, som skyldes naturgivne eller menneskelige faktorer, der kendetegner de geografiske omgivelser. Det er for eksempel tilfældet, såfremt disse touron-kager er fremstillet på basis af produkter med egenskaber, der er specifikke for fremstillingsområdet, eller på basis af traditionelle opskrifter, som f.eks. kræver personale med særlige kvalifikationer eller særlig erfaring. Det tilkommer den nationale retsinstans at udtale sig om faktiske spørgsmål.

80. For så vidt angår sagens faktiske omstændigheder fremkommer Kommissionen med følgende nærmere oplysninger: Touron-kagernes sammensætning er i Spanien fastsat ved kongelig anordning nr. 1787 af 14. marts 1982 (BOE nr. 183, af 2.8.1982, s. 20908), ændret ved kongelig anordning nr. 1167 af 21. september 1990 (BOE nr. 231 af 26.9.1990, s. 27967). Meddelelsen om forslaget til den sidstnævnte anordning gav anledning til Kommissionens formulering af en henstilling, hvori det fastslås, at de sammensætningskriterier, som er fastsat for indenlandsk produktion, ikke skal kunne anvendes på indførte touron-kager, når disse er lovligt fremstillet og markedsført i en anden medlemsstat.

81. Ifølge Kommissionens oplysninger synes de omhandlede betegnelser i øvrigt ikke i Spanien at være forbeholdt produkter, som udelukkende stammer fra de pågældende regioner. For den normalt oplyste forbruger betegner turrón de Alicante en hård touronkage og turrón de Jijona en blød touronkage. Hvis det er tilfældet, er forbuddet mod at anvende disse betegnelser ubegrundet og derfor i strid med traktatens artikel 30, og forbrugerne er tilstrækkeligt beskyttet ved en hensigtsmæssig mærkning.

82. Kommissionen er af den opfattelse, at Rådets ovenfor nævnte direktiv 79/112 kan bibringe den forelæggende ret relevante elementer. Direktivet indeholder ubetingede og tilstrækkelig nøjagtige bestemmelser, som den forelæggende ret kan anvende direkte for så vidt angår både indenlandske og indførte

produkter (dom af 18.2.1987, sag 98/86, Mathot, Sml. s. 809).

83. Med henblik på anvendelsen af det omhandlede direktiv er det hensigtsmæssigt at foretage en sondring mellem geografiske betegnelser, som er blevet artsbetegnelser, og betegnelser, som svarer til produkter, hvis kendetegn og egenskaber henføres til det geografiske område, hvorfra de stammer. I tilfælde af en geografisk betegnelse, som er blevet en artsbetegnelse, risikerer dens anvendelse ikke at vildlede forbrugerne for så vidt angår produktets oprindelse (direktivets artikel 2), og risikoen for at vildlede forbrugerne forsvinder ved en hensigtsmæssig mærkning (direktivets artikel 3).

84. For så vidt angår anvendelsen af traktatens artikel 34 bemærker Kommissionen, at en foranstaltning ifølge Domstolens faste praksis falder ind under bestemmelsens anvendelsesområde, når den indebærer en særlig begrænsning af udførslen og en forskelsbehandling til særlig fordel for den indenlandske produktion. Den fransk-spanske konvention af 1973 hverken sigter imod eller medfører nogen restriktion i udførslen af franske produkter.

85. Kommissionen foreslår således følgende besvarelse af de præjudicielle spørgsmål:

»1) Artikel 30 og 34 er ikke til hinder for anvendelsen af regler vedrørende markedsføring i en medlemsstat af produkter fremstillet i denne medlemsstat, som ikke er genstand for indførsel.

2) Artikel 30 og 36 såvel som Rådets direktiv 79/112 er til hinder for anvendelse på en vare, der er indført fra en medlemsstat, af regler, som forbyder anvendelsen af en geografisk betegnelse, når denne betegnelse ikke svarer til egenskaber, kendetegn eller et renommé, der skyldes geografiske omgivelser omfattende naturgivne og menneskelige faktorer, der kendetegner disse omgivelser. Såfremt der er risiko for at vildlede forbrugerne med hensyn til produktets virkelige oprindelse, skal oprindelses- eller herkomststedet angives i mærkningen.«

C.N. Kakouris
Refererende dommer